

Universitätsbibliothek Paderborn

**Homili-||arvm Sive Sermo-||num doctissimi uiri loh. Eckij
ad-||uersum quoscunq[ue] nostri || temporis hæreticos,||
super Euangelia || de tempore || ... Tomvs ...**

... à Pascha usque || ad Aduentum,|| ...

Eck, Johannes

1534

VD16 E 292

Dom. IX. post pent. Euang. Atte[n]dite à falsis prophetis. Matth. 7.
Homiliæ tres. Multa hic de hæresibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35259

bus. Atque ad horum omnium conclusionem, hoc nobis ipse quoque numerus arguit, quatuor enim millia fuerunt eorum, qui manducauerunt, quo numero declaratur, eos euangelico esse refectos cibo. Dominus & deus, noster dignetur nos quoque gratia & misericordia sua pascere hic in corpore & anima, atque illic uisione sua beatifica. AMEN.

DOMINICA NONA POST FERIAS PENTE

costes euangelium

Matth. VII.

Infr. 23

*Luce. 6
Sup. 3.*

Roma. 2

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: Attendite à falsis prophetis, qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. Nunquid colligunt de spinis uuas, aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus bonus facit, mala autem arbor fructus malos facit. Nō pōt aut arbor bona malos fructus facere, neq; arbor mala bonos fructus facere. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur. Igitur ex

fructibus eorū cognoscetis eos. Non omnis qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnū cælorum: sed qui facit uoluntatē patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum. Luc. 6

HOMILIA .I.

Sunquam dilectissimi in Christo fratres iam inde ab ipsa ascensione domini tempus fuit, quo hæc euangelica admonitio opus extiterit, nunc uel maxime necessaria est. nunc enim adfunt tempora, quibus iuxta uerbum domini dicitur, Ecce hic est Christus apud Catabaptistas, ibi Christus est penes iconoclastas, illic est Christus inter sacramentarios Capharnaitas. Utinam principes nostrates & qui in magistratu sunt constituti, euangelium hoc & in manibus semper habuissent, & paulo ocularius perspexissent. nunquam toties subditos suos seduxissent tot ordinationibus subinde innouatis ac mutatis, tot statutis hæreticis, tot blasphemis negocijs, quæ toties ex alijs alia commenti sunt aduersus deum, sanctos, cultum & laudem dei, aduersus ecclesiam catholicam & sacratissima sacramenta. Atqui tot ordinationes illi in suis prouincijs & ditionibus subinde construerūt, uel potius diabolus ipse, tot blasphemias, sectas, discordias & seditiones concitat ac commouet, ne quid malorum sit, quod miseris istis temporibus non in crudele & sauiat. Atque utinam daret ijs deus nunc tandem finem. Quod autem euangelium istud ualidam habeat admonitionem aduersus neochristianos, uel ex præcedentibus uerbis arguit, ubi dixit dominus: Matth. 7 Lata porra & spatiosa uia est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta & arcta uia est, quæ ducit ad uitam: & pauci sunt qui inueniunt eam. Sequitur inde, Attendite à falsis prophetis, quæ uoluit ille docere, nos diligenter animaduertere debere istos pseudopphetas, neq; alia ratiōe quæ ex hac ipsa angusta uia dignoscere. Vere enim pseudopphetas esse oportet, quæ principes, nationes, prouincias & urbes magnasq; hominum communitates per hanc latam & amplam portam seducunt. an non

FF v

hoc faciunt ne christiani nostrates, carnis amatores & desideria carnalia sequentes, dum abstinētes feria sexta ab esu carniū in honorem passionis **CHRISTI** derident, traditionem dicentes esse humanam, atque clamantes nullum cibum esse prohibitum, liberūque esse cuique uesci quibilibet die Veneris & sabbato, in angarijs & qua dragesima, imō etiam die sancto parasceues? Ecce uiam latam. Quod si uigilia sancti Iohannis aut simili die ecclesie præcepto ieiunare cupis, statim obgannit neochristianus, non debere te neque hoc, nec alio quocunq; die ieiunare toto anno. Ecce amplam uiam. Sin autem more Christiano ferias agere instituis die assumptionis Mariæ, Iohannis euangelistæ, aut etiam corporis Christi, reclamatione statim neochristianus, & ait omnes dies æquales ac liberos esse, atque ideo neque hic obstrictum illum esse. Ecce uiam latissimā, cuius hæc una regula est: Quod uis, facito. uel ut ille ait, Si libet, licet. At si etiam horas Canonicas septem animus est absoluerē, aut confiteri in quadagesima, & pœnitentiam agere peccatorum, atque in uniuersum quicquid pium est & Christiano homine dignum, rursus iste occinit: Quid agis? quid tentas? commenta hæc hominum sunt, res nihili, ne itaque facias. Ecce portam amplissimam, uiam latam, semitam diaboli & hæreticorum, ducentem ad infernum. Atque hæc neochristianorum etiam est uia, hoc institutum eorum, quoniam pseudoprophetæ sunt, ut Lutherus, Zuinglius, Osiander, Regius, Rotenacker, Butzer, Plaurer, Decolampadius, atq; hm̄ oī alij animicidæ, fex & pestis hominū, perditio puinciarum, de qbus multa superessent dicēda.

2. In sacris literis hoc quidem aperuissimū est, quā multi se ministros dei & prophetas esse dicant, qui nihil minus habent quā uel minimum quid propheticum. Eius rei exempla in scripturis sunt innumera. Ecce enim Zedechias & plerique alij prophetæ falsum prædixerunt regi Achab, præter unum Micheam, quem & in carceres detrusum tyrannus iussit cibari pane tribulationis, & aqua angustiae potari. Prædixit id fore etiam **CHRISTVS**, dicens: Videte ne seducamini. multi enim uenient in nomine n^o, dicentes quia ego sum. Et tēp-

3. Reg. 22

Luc. 12

pius appropinquauit, nolite ire post eos. Adpingunt quidam & isti nostri, maxime uero Lutherus, in omnibus chartis illud sanctissimum nomen Iesu, perditissimi quoque sequaces ipsius omnibus manicis insuunt istud, **V. D. M. I. A. E.** atque sub illo falso uerbi diuini prætextu, faciunt quicquid deo odiosum & aduersum est. Contra istos itaque pseudoprophetas præmunire nos uolens dominus, hic ait: Attēdite à falsis prophetis, quoniam ipsi abstrahent uos à uia, quæ ducit ad uitam. Quamuis autem de omnibus quidem intelligi potest, ait Hieronymus, qui aliud habitu & sermone promittunt, aliud opere demonstrant: sed specialiter de hæreticis intelligendum est, quod ut dentur castitate, ieiunio & continentia, quasi quadam pietatis se ueste circumdare, intrinsecus uero habentes animum uenenatum, simpliciorum fratrum corda decipiunt. Ecce hinc satis patet, quod etiam olim quum quæ hæresim disseminare uoluit, eum oportuit extrinsecus speciem præ se ferre pietatis, & uitam uiuere duram, sicut Leo in quadam homilia testatur, & ipsa in Canticis sponsa illos nomine uulpeculæ designat, quod animal est fraudulentum & uersutum. Atque & Gregorius pulchre declarat, quomodo blandiant, & quæ uel bona sunt uel speciem boni habent, proponant primum. Sicque Chrysostomus etiam dicit, Hæretici habent speciem honestæ uitæ, sed doctrinam impiam. Atque sic iam olim res habuit, quædo uigebat adhuc honestatis amor, nec poterant hæreses exoriri, nisi sub prætextu pietatis. Nunc uersis omnibus, etiam illud exoleuit immutatumque est, nam istis periculosis & infelicissimis temporibus erumpunt hæreses per eos tantum qui pessimi sunt, & nec micam honestatis præ se ferunt: quoniam in omnibus uitijs, sceleribus & turpitudine uiuunt, per monachos, quæ abiecta simul cum cuculla omni tum conscientia tum honestate, lasciuunt: neque tantum non uel orant uel ieiunant, sed & omnia opa bona contemnunt, eludunt, subsannant, & quæ honesta sunt & deo grata, blasphemiam uocant & ineptias. Atque inter hæc omnia ita insanit mundus, ut istos eligat ecclesiastas, ipsisque gaudeat ministris uerbi diuini. Possem ex nomine notos fidei fragos hominibus apostatas aliquot referre, nisi uel tacete me & dolere, omnibus essent notissimi.

Hierony.

Leo.

Cant. 1.

Sup Job.

Chrysof.

Obserua.

mi per doctrinam prauam & peruersam. Vnum tamen omnes habent communem habitum, dum euangelici dici uolunt, sed ore tantum, quia opere nihil eiusmodi uideas

Augustin. in ipsis. Aliter adhuc uerba illa inducit sanctus Augustinus, idem in hunc modum: Quando iam dixerat dominus de angusta porta, quam uix pauci inueniunt, possent pro se hæretici illud rapere, sed iactare esse paucos istos, qui uiam ueram ingrederent, atque reliqua Christianorum ecclesia erraret tota. Hoc ipsum præcauere uolens dominus, subiunxit: Attendite à falsis prophetis, qui quam non habent ipsi, alijs promittunt ueritatis diuinæ cognitionem, laudarique eo uolunt, quod sint pauci. Sic enim ait Augustinus: Isti qui promittunt sapientiam cognitionemque ueritatis quam non habent, præcipue cauendi sunt: sicut sunt hæretici, qui plerumque se paucitate commendant. Et ideo cum dixisset paucos esse, qui inueniunt angustam portam & arctam uiam, ne illi se supponant nomine paucitatis, statim subiicit: Cauete à pseudopropheta. Quod autem non sint ex paucis illis electis ad uitam, aperte hic testatur Christus. Et alibi, quum Dathan, Chore & Abiron, ipsi quoque pauculi, seditiones molirentur, uiui absorpti sunt à terra. Mihi uidetur, inquit Chrysostomus, eos significare, qui cum sint uitæ prauitate corrupti, speciem tamen uirtutis induti sunt, qui uulgo impostores uocari solent. Qui intellectus quidem est communis, sicut clare ex Hieronymo audiuimus. peculiariter tamen hoc ad hæreticos pertinet, qui hic pseudoprophetae uocantur. Iam supra docuerat dominus fugere canes & porcos, puta eos qui palam credunt impie. At hic monet nos attendere à falsis prophetis, qui adueniant in uestimentis ouium, hostes utique clauicularij, qui nos sub specie boni in errores inducunt & hæreses. de quibus Paulus quoque, Fratres, inquit, rogo uos, ut obseruetis eos qui dissensiones & offencicula præter doctrinam quam didicistis faciunt. declinate ab illis. huiusmodi enim Christo domino nostro non seruiunt, sed suo uentri, & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. Ecce quomodo uterque & magister & discipulus nos admonet istos effugere pseudo prophetas, sicut in ueteri testamento quoque non raro præceptum est

Roma. 16.

Iudæis, ut **Isaia**, **Jeremia** & reliquorum testantur propheta scripta, ipseque adeo **Moyſes** præcepit falsos prophetas interfici: quamvis nunc nostrates illi delicatuli heretici, qui ardorem metuunt incendij, nolunt quenquam propter hæresim uel cremari uel occidi. Dices, Quid hic nos admonet dominus de pseudo prophetis fugiendis, quum iam amplius prophetæ omnino nulli sint futuri, ut **Chſus** recte dixerit, legē & prophetas fuisse usque ad **Iohā** nē: aut quod hic rursus dicit alios, prophetas surrecturos? Respondeo ad **Iohannē** tantum fuisse prophetas, qui futura prædicarent de **Christo**, eorumque iam nullus est reliquus. Et tamen prophetæ fuerunt in ecclesia, quæ futura quoque in ea prædixerunt. sic **Paulus** de hereticis & **Antichristo** multa prædixit, **Iohannes** etiam plurima de futuro statu ecclesie. Sed & **Philippus** filias quatuor habuit prophetissas: neque putarim equidem hic **Christum** esse loquutum de prophetis, qui futura prædicunt ex spiritu sancto, sed potius ille per prophetam expositorem intelligit sacre scripturæ, quam bene explicant, prophetæ boni dicunt: quæ male & false, pseudopropheta, ut ait etiam **Hieronymus**: Quicumque sacram scripturam aliter intelligit, quam spiritus sanctus efflagitat, licet ab ecclesia non recesserit, tamen hereticus appellari potest. Et quod huiusmodi expositores scripturas prophetæ dicant, satis nobis patet ex **Paulo**, quæ **Chſum** dedisse quosdam apostolos, quosdam prophetas, alios euangelistas, pastores alios testat, idque ad edificationem corporis **Christi** mystici, scilicet totius ecclesie. Ecce prophetas quoque nonnullos posuit deus in nouo testamento. Ecce prophetas esse eos, quæ interpretant scripturas, idem alibi adfirmat, quum ait: Qui prophetat, ædificat ecclesiam. atque ibidem uult melius esse prophetare aliquem, quam linguis loqui, nisi etiam ille interpretet. Atque deinceps subiugit, Prophetæ duo aut tres dicant, & cæteri diiudicent.

Atque hic quidem manifeste **Paulus** prophetas uocat interpretes scripturas, simulque docet, quomodo ex eis quidam loqui, alij debeant iudicare, num illi recte exponant. Et tamen nostrates isti prædicatores heretici iudicere ferre nullum uolunt, clamitates ipsam per se scripturam unitam esse regulam & uelut amussim uerbi diuini: sicque toti

Isaie. 29
Iere. 2. 14
Deut. 13

Matt. 12

1. Tim. 4
2. Thess. 2
Apoc. 21

prophete.

Hierony.
24. 9. 1.
hereticus

Eph. 4

1. Cor. 14

Iudicare
in fide.

tra Paulum pertinaces nolunt ferre iudicem. Nam quamuis uerbum dei non iudicatur, per spiritus sancti gratiam tamen hoc habet ecclesia, ut possit discernere qui libri uerbum dei habeant an non. Atq; hoc ipso iudicio suo quatuor recepit euangelia, Matthæi, Marci, Luca, Iohannisq; neq; identidem adsumpsit illa quæ prodierunt sub nominibus Bartholomæi, Thomæ, Nicodemi, Nazaræorum

Ecclesia
iudicat de
verbo dei.

&c. Quum itaq; hoc possit ecclesia in sacris literis, quanto magis hoc potest etiam in illarum expositionibus, iuxta uerba Pauli. Et quum ipsi inter se heretici, ut Lutherus & Zuinglius diuersis, imò aduersis modis exponant scripturas, quomodo liber non erit cæteris prophetis discernere, uter eor; recte sentiat, an potius errent ambo, ut sit potissimū. Quæris quid id fiat, q̄ Christus & Paulus scripturas; expositores prophetas appellent. sane doctores ecclesie prophetæ merito dicunt, dū quæ in prophetis de Christo & ecclesia dicta sunt, explicent, siqdem nemo sensum prophetar; exprimere aut intelligere potest, nisi q̄ sp̄m habeat prophetiæ. Vere em̄ uerum est illud Augustini, q̄ eodem sp̄u interpretari oportet scripturas, quo sunt conditæ. Et sicut sp̄u sancto indiguit Iohannes ad scribendum euangeliū suū, ita eodem opus habuerunt sancti patres ad explicanda scripta illa, puta Cyrillus, Augustinus, Chrysostomus; q̄ si quando ex proprio sp̄u & suapte opinione scribere quid attentârunt, lapsi sunt. Cerrum est igitur, quod hic dominus nos præmonet fugere hæreticos & puerfos scripturas; expositores, quos plurimi ante tempora nouissima sub aduentū Antichristi sunt uenturi: & uia eius pparaturi, quod sane nunc fortiter facit isti p̄dicatores carnis, q̄ semitā illi præcipitem ad inferos sternūt.

Prophete.

Li. 3. c. 27.
de doct.
Chri.

4. Ne quoque elabi possent hic hæretici & dicere, de ipsis dominum nō esse loquutum, sed de doctoribus lucæ & gērium, id ipsum præuenit ille quum ait: Qui ad uos ueniunt in uestimentis ouium. Oues autem Christiani homines sunt, ideoque & ouilis habitus, fucatam si significat speciem Christianismi & simulatam religionē, quæ sane res nocentissima est. Malum enim sub prætextu boni, dum non agnoscitur, non cauetur. Deinde ne dicerent **CHRISTVM** hic loquutum de doctoribus con-

strutis in peccatis, & non de hæreticis, id quoque præca-
uit ille, quum ait eos intrinsecus lupos esse rapaces. Do-
ctores namq; catholici, utut sint peccatores, tamen non-
dum lupi rapaces, sed ministri sunt carnis, eo quod illoꝝ
animus non est oues rapere & perdere. Aperte igit uer-
ba hæc expressit de hæreticis, qui malo adfectu fucatã Chri-
stianismi speciem præ se ferunt, ut simplices errorum su-
orum moribus decipiant, prædentur & lanient. Usque
adeo uere prædixit Paulus, scire se post aduentum suum
ingressuros esse lupos rapaces, qui nõ parcãt gregi. Theo-
phylactus quoq; Vafri, inquit, & nunc pastores hæretici,
blandiloquentiam em̃ prætexunt, & uitam simulã san-
ctam, sed intrinsecus later aculeus.

Hi nimirum sunt neochristianorum prophete, qui se
iam ecclesiastes dici uolunt, ministros uerbi dei, & episco-
pos, quum uix uni pago aut uico præfici commode que-
ant. De quibus impletur illud Sophoniæ: Prophetæ eius
uesani, uiri infideles. Et quid hoc mirum, quũ ñ ipsi sint,
de quibus dixit sathan ad dominum, Exibo & ero spūs
mendax in ore omnium prophetarum? de istis etiam ait
Ieremias: In prophetis Ierusalem uidi similitudinem ad-
ulterij & uitam mendaciã. Ecce duo pseudoprophetarum
uita, alterq; adulterij, hoc est, q̃ etiam dicentes ueritatẽ,
animum tamẽ ibi habent adulterinum, sicut Caiphãs q̃
uis uerum dicebat, tamen animo parum bono. & Balaam
ex adfectu adulterino dixit uerum, quum aduersabat po-
pulo Israel, sicut ex falso ipsius consilio facile deprehen-
ditur, quod dedit regi Balach de formosis mulieribus in-
troducendis in exercitum Iudæorum, qui decore illarum
allecti, ad idololatriã & adulterium incitarentur. Quam
ob rem omnes deinceps Madianitarũ mulieres occidi fe-
cit Moyses. Alterum porro uitium mendaciã est, quod
isti pro ueritate proponunt & iactant, ut recte in eis ui-
am mendaciã uiderit Ieremias. Et diligenter obserua,
quod ait dominus, uenire eos in uestimentis ouium, ue-
nire inquam, non missos, uel à deo uel à legitimis ma-
gistratibus, sed intrudere seipsos, sicq; uenire in uesti-
tu ouium, sicut etiam Paulus dicit eos tantum speciem
habere uitæ spiritualis, & uirtutem illius abnegare.

Actuũ. 100

Sopho. 3

3. Reg. 22

Jeremi. 23

Iohã. 11

Nume. 24

Nume. 31

2. Tim. 3

Ab istiusmodi prophetis sibi quisq; caueat, ne ab istis lupis rapacibus pereat lanarius & anima & corpore, sed ut potius in fide uera constanter permanens, post hanc uitā illam consequatur æternam, Amen.

HOMILIA SECUNDA SUPER
eodem Euangelio.

Quam præclare, quam diligenter, quamq; fideliter nos præmonuit dominus ubiq; ab omnibus, quæ salutem animarum nostrarum impediunt? Et cū nihil uel magis uel perinde nobis nocere queat, ac infidelitas & error, etiam præcepit ut attendamus à pseudopropheta, qui ad nos ueniunt in uestimentis ouium, hæreticos significans: de quibus Iohannes etiam præmonens, p
 1. Johā. 4 hiber nos credere omni spūi, sed probare iubet spūs, an sint ex deo. multi enim pseudopropheta extierunt in mū dum. Quò perrinet & illud Petri, Fuerunt pseudoprophe tæ in populo, sicut & in uobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis. Attendite ergo, inquit dominus, à pseudopropheta, qui ueniunt ad uos in uesti- mentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Quæ res: At qua nam ratione dignoscere illos potero. uellem enim eos uitare, sed quia intrinsecus sunt lupi rapaces, quomodo corda eorum aspiciam? Ecce tibi dominus ipse responderet, & ait: Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Nū quid colligunt de spinis uuas, aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus bonos facit. Verba hæc de fructi bus antequam adgrediar, est quòd prius hic errorem rei- ciam Manichæorum, qui duas in homine posuerunt ani- mas, naturas duas diuersas, bonam alteram, alteram ma- lam. Atq; hinc lucta ista in nobis animarum, quarum al- tera bonum appetit, altera uitia concupiscit & peccata. Verum hoc erroneum est & hæreticum. neq; enim hic per arbores duas, duæ intelligi debent anime in homine, sed quia arbor hæc, est ipsa anima & ipse homo, fructus ue- ro opera hominis. Non ergo dicit hic dominus quod ar- bor mala bona fieri nequeat, sed q; fructus bonos produ-

cere non possit: quoniam quum malus boni quippiam fa-
cere cupit, oportet ut antea fiat & ipse bonus. Idq; adeo
uerum esse satis manifeste nobis testat dominus alibi, di-
cens: Facite arborem bonam & fructum eius bonum. Quod
si iam arbor animæ nostræ naturam significaret, nõ esset
in potestate nostra situm, arborem bonam facere. Sequit
ergo, arborem esse animam nostram, quam uel bonam,
uel malam facere possumus. nam qui antea malus est, po-
test fieri bonus. qui uero bonus, etiam malus poterit fi-
eri, & fructus ferre malos. Id multis hic scripturæ exem-
plis confirmat Hieronymus. Moyses arbor optima erat,
sed quum primum declinauit à bono, peccauit apud aqua
cõtradiçtionis. Dauid arbor bona erat, sed quum non per-
seueraret in bono, malos protulit fructus adulteri & ho-
miciidij. Arbor autem bona quãdiu bona manet, fructus
malos ferre non potest, dum mala est. Paulus, nisi conuer-
sus ex persecutore Christianorum factus esset uas electi-
onis, nõ produxisset tot speciosos fructus in ecclesia. Quid
multa! loquutus est hic dominus de arboribus bonis & ma-
lis, non quod homo unus geminam habeat animam, sed quia
homo ex anima sua arborem facere potest uel bonam uel
malam. (in sensu composito, non diuiso.)

Matth. 23

Hierony:
Exodi. 17.
2. Reg. 12

2. ¶ Habemus etiam iam Christum non hoc uoluisse
quasi quod bonus est, malus fieri non possit: uel quod malus, bo-
nus: quoniam istiusmodi exemplis tota undiq; plena est
scriptura, quomodo quis à malo aut bono auertere se pos-
sit: sed quia quã diu malitiæ adfixus est, bonum utique
fructum non possit adferre. Ut ergo ueniamus ad primũ,
dominus quum attendere nos iussisset ab hæreticis, sub-
iunxit ut ex fructibus eorum cognosceremus eos, ope-
raque ipsorum solerter aspiceremus, num illa honesta, pia,
uirtute & laude digna, atque deo essent beneplacita & paci-
fica. Regulam hæc euangelicam si adhibeamus ad uitam
nostrarum neochristianorum, statim ex ipsorum fructibus
perspiciemus, cuiusmodi arbores existant. Dices: At quo-
modo ex operibus bonis eos cognoscam, quando & ipsa
uestimenta sunt ouium, sicut supra dictum est, quondam
hæreticos multum studuisse opibus bonis, quorum præ-
textu imponerent simplicibus: Videri itaque cuiusmodi possent,

Chrysostr.

GG

nos non sufficienter hac **CHRISTI** doctrina erudiri, de dignoscendis pseudoprophetis ex operibus eorum. Re-
Augustin. spondet ad hoc **Augustinus**, & dicit: **Rectissime** sane que-
 ritur, quos fructus nos attendere uoluerit, quibus cogno-
 scere possimus arborem. multi enim quædam in fructibus
 deputar, quæ ad uestitum ouium pertinent, & hoc modo
 à lupis decipiuntur, sicut sunt uel ieiunia, uel orationes,
 uel elemosynæ, quæ si animo bono fiant, uestimenta hæc
 uestiunt ouem: si autem malo, lupum contegunt. oportet
 itaque nos cum discrimine loqui de operibus. **Et** pri-
 mum quidem sunt opera quædam in se mala, & ex ijs nos
 arborem iudicamus malam. de illis Paulus sic inquit: **Ma-**
Salas. nifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt, fornicatio, im-
 munditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, ue-
 neficia, inimicitia, contentiones, amulationes, ira, tri-
 xæ, dissensiones, sectæ, inuidia, homicidia. **Quod** si iam
 ex huiusmodi fructibus neochristianos nostrates iudica-
 re debeamus & dignoscere, expeditissime colligemus,
 quàm mala arbor sit ista, quæ tot pessimos nobis proru-
 lit fructus, seditiones, inuidiam, odium, & quot denique
 homicidia, quando ex uulgo hominum simplici plebe ul-
 tra centum millia misere perierint: neque dum finis, sed
 & quotidie adhuc euangelij istud sub nescio quo scamno
 caliginoso ex pulueribus productum, nobis fulmina mi-
 natur bellorum inter principes & quoscunque ordines
 imperij. **Taceo** innumeros libellos famosos, mitto offen-
 dicula & blasphemias, sectas penè infinitas, catapapista-
 rum, sacramentariorum, iconoclastarum, & quid denique
 non? **Et** en tibi fructus istius scilicet sancti euangelij: non
 confiteri, ieiunia contemnere, spernere preces & omnia
 opa bona. **Atque** ex ijs cognoscim⁹ illos pseudoprophetas,
 2. **Sunt** opera quædam bona quæ tam malo, quàm
 bono animo fieri possunt, eaque quum adfectu bono fiunt
 in ueritate, proprie sunt ouium uestes. quum autem ma-
Augustin. lo in errore, non aliud quàm lupos contegunt. **Atque** non
 possumus exacte cognoscere arborem, sed ex intentione
 qua fiunt. **Sic** quædo iam prædicatores carnis suadent an-
 niuersaria, frater nitates & præbendas aboleri, & fisco in-
 ferri ecclesiastico, neminemq; medicare debere, sed ex illa

arca omnes sustentari pauperes. **O** præclaram, o blanda, o
 delicatam hanc pellem ovilem, sub cuius ramentum uelamen
 to, quam multi decipiuntur. **L**upos ergo quam uere co-
 gnoscere, finalem aspice intentionem, quare id faciant. sic
 enim etiam dominus recte hic fructus (quos à fruendo di-
 ctos putamus) appellat, ut consideremus, qua re tandem
 illi huiusmodi operibus frui cupiant. **E**t ecce uidebis pri-
 mum statim concurrere inuidiam, qua pauperibus fratri-
 bus in cenobis degentibus conantur subtrahere elemo-
 synam. Deinde si paulo altius introspicias, ecce propria
 eorum in hoc dominatur utilitas. siquidem ex illo fitco
 prædicatoribus oportet largissima cõferre stipendia, qui-
 bus meretriculas (sed quid dico? uxorcultas dicere uolebã,
 quamuis etiam illo non multum aberratim) suas serico
 & bysso uestiant, ipsiq; etiam aureis torquibus & anulis
 fulgiduli prodeant in suggestum, uerbum dei prædicatu-
 ri. **O** secula, o mores. **E**cce quod hic dixit dominus, **A** fru-
 ctibus eorum cognoscetis eos, omnes eorum fructus à uer-
 mibus corrofi, amari, & immaturi, quidam etiam putri-
 di sunt toti, de quibus Sapiens ait: **F**rustus illorum inuti-
 les, acerbis ad manducandum, & ad nihilum apti. **A**gno-
 scentur, inquit Augustinus, in filiis suis, hoc est, in obedi-
 entia filiorum, q̄ arguitur, quod quocumq; p̄phetarum
 opera ad inobedientiam uergunt, sc̄tas & defectioes ab
 ordinatiõe ecclesiastica, certum & euidentis hoc sit signum
 hæreseos, sicut & uiciã & zizania primum à frumento
 bono non discernuntur, tantisper dum excrecant. tunc
 enim demum ex fructu uiciã cognoscuntur ab aristis bo-
 ni frumenti. **A**tque hoc est quod dicit Sapiens, **V**irum
 cognosci ex filiis suis. **P**roh supreme deus, cuiusmodi fi-
 lios nobis genuit Lutherus, qui ad nos ueniunt in uesti-
 mentis ouium, intus autem sunt lupi rapaces. **E**t quam-
 uis omnes in uniuersum hæretici lupi sint, & quidem ra-
 paces, isti tamen nostro tempore sæuientes, peculiari no-
 mine lupi dicuntur uespertini. ita enim propheta: **L**euio-
 res, inquit, pardis equi eius, & uelociores lupis uesper-
 tinis, lupi uespertini, autore Hieronymo, magis sunt fa-
 melici ipsi, qui mane discurrunt, sic & nostrates hæretici ma-
 gis furiosi sunt & uesani antiquis illis superioribus tempo-
 GG ij

Matth. 7a

Sapient. 4

Augustini

Eccl. 12

Habac. 2

Hierony.

rum hæreticis, quibus sat erat in uno atq; altero articulo hæresim mouere, quum interim nostrates isti nihil intermittant, sacramenta omnia uiolent, Christianas ordinationes scindant, usque adeo & famelici sunt, & uehementes ad omne malum.

Theoph. ¶ Rursus similitudine quadam dominus docet signum & argumentum istud euidentem esse cognoscendi hæreticos à fructibus eorum. nam licet ad tempus simulent, successu tamen temporis produntur. & quum illis modica præbetur occasio, semora pelle ouilla, & aures asini Cumani & dentes produnt lupinos. Non ergo ex huiusmodi spinis licet colligere uuas, neque ex tribulis ficus. Quam porro commode hic dominus spinas uocat hæreticos? (sicut & in alio loco diuitias spinas esse dixit) opaca enim & obscura sunt spineta, statim excrescunt, pungunt & offendunt uel modice rangentes. fructus eorum amari sunt, & domicilia præbent serpentibus. Ita hæretici quoque nigri sunt, citra laborem & facile succrescunt; & nisi resistas, integrum statim obducunt agrum, quam subito nanque hæreses se distendunt & proserpant, nisi principis obstes: ita enim ait Paulus quoque: Multi proficiunt ad impietatem, & sermo eorum ut cancer serpit. Ecce Arrius in Alexandria una scintilla fuit, sed quia non statim est exincta, totum orbem eius flamma depopulara est.

1. Tim. 2.

Hierony.

1. Tim. 2.

¶ Videant igitur hic multi sapientes huiusmodi, qui tamen stulti sunt coram deo, quam inique dicant: Non oportuit quicquam scriptum contra Lutherum neque disputatum, quod hoc modo mordacior ille factus sit, magisque irritatus. Putant stolidi isti hæreses quoque, ut plerumque alia, tempore modico absumere se ipsas. Sane quotquot ita uel sentiunt uel loquuntur, sacras literas eo ipso ignorare se profitentur, & nescire quod ex Paulo iam iam adduximus, quia omnis eorum sermo serpit ut cancer. Quo nomine patres sancti præceperunt statim obuiandum esse hæreticis. Et quid si nos quoque hoc iam supplicio adfecit deus, quod non statim uirus Lutheranum repulimus? Ita iam neque mandatis, neque edictis, neque excommunicationi locus ullus reliquus est: ita alius ex alio princeps, multum

subinde urbes deficiunt à fide & sacramentis ecclesiæ.

¶ Unde & sponsa capi sibi iubet uulpeculas dum par
uæ sunt: quæ ubi magnæ factæ fuerint, coniunctis caudis,
segetes & frumenta incendio perdunt. Quamuis enim
quilibet hæreticus capite uult esse libero, nec cuiquam cu-
pit obedire: caudas tamen constringunt omnes, & in hoc
conueniunt, ut uno communique consensu repugnent
ecclesiæ. Sic Lutherus & Zuinglius, quamuis uterque
liber esse uelit, & uterque magister, alterumque conte-
mnat in causa sacramenti, colligatas tamen habent cau-
das in diabolico isto uinculo aduersus ecclesiam uelut cõ-
iurati, dicuntq;: *Missæ sacrificium non est, Panis in corpus
Christi non transubstantiatur, Sacramento nulla defe-
renda est reuerentia.* Quamuis etiam mundano & secu-
lari cedere Lutheranos principes & ciuitates cum Zuin-
glianis deuincunt & asringunt, quantum in ipsis est.
Unde pater, quomodo arbor mala fructus bonos non po-
test facere. Lutherus quamuis Capharnaicis aduersatur &
Sacramentarijs, ex spineto tamen suo uuas nullas produ-
cit, sed meram amaritudinem, siquidem ubicunque libros
eius attingas, nihil inuenies nisi amara omnia. Vis habe-
re aliquid amarum? Ecce sacratissimum Christi corpus
exangue ponit & deitate carens. Laicis quoque porrigit
sub utraque specie, reuerentiam debitam illi subtrahit, sa-
crificium negat esse missam, neque in ea corpus Christi
offerri deo patri. permittit quoque illud sine confessio-
ne, ab imparatis & non ieiunis sumi, atque à profanis eti-
am hominibus tangi. Ecce fructus amarissimos peruersæ
doctrinæ. Quam pungit autem spinis falsorum dogma-
tum corda simplicium, bonos quoque conuictis lacerat &
proscindit contumelijs? Proprie igitur hic dominus quæ
paulo ante uniuersalite arborem tantum uocauerat, iam
spinam appellat. Quid autem faciendum sit huiusmodi
spinoso arbusto, dominus per Dauidem docuit, dicentem:
Pruaricatores quasi spinæ euellentur uniuersi, quæ non
tolluntur manibus. At spineto ipsi quod manibus tra-
sari & euelli non potest, quidnam faciendum? hoc sane
quod sequitur: Si quis tãgere uoluerit eas, ardebitur fer-
ro & ligno lanceato, igneque succenso comburetur usq;

Cant. 2
Jud. 15

2. Reg. 23

CG iij

in nihilum. **E**cce quomodo dominus per **Dauidem** præcipit spineta igni succensa cremari. **V**eruntamen nostri isti delicatuli ignem cane prius & angue exosum habent, neque nominari uolunt illum, quod metuant ardorem ipsius.

¶ Sicut autem heretici spinis comparantur, sub quibus serpentum, qui iuxta terram repunt, sunt domicilia, hoc est, habitacula diaboli: qui ubinā requiesceret melius, quā in caliginosis tenebris hereticorum? Ita etiam tribulis recte conferuntur, qui de foris horridi sunt & rigidi: eorum designantur illi, qui hereticis adherent, ipsos defendunt & tuentur. siquidem terra quā sit maledicta, spinas tantum & tribulos germinat, & heresis nihil ex se boni producit. unde & **Jacobus** ait: Nunquid potest, frates mei, ficus uuas facere aut uitis ficus? sic & aqua amara dulcem facere non potest. amara inquam, quæ corrupta est sale infatuato, quod efficitur ab hominibus & conculcatur.

Sene. 3

Jacobi. 3.

Matth. 5.

Hebr. 6.

¶ Ecce heretice, & **Paulus** tibi minatur ignem, incendium, combustionem. Quando igitur spinas & tribulos uocauit hereticos dominus, non temere utique duos illos tantummodo fructus in medium proposuit uuas & ficus: quoniam in peculiariter ad ecclesiam pertinent & fideles, idque pulchre docet **Chrysostr. Chrysostr. Chrysostr.** quum ait: Uua in se in ysterium **CHRISTI** habet. ut enim botrus multa in se grana suspēdit, sic & **CHRISTVS** multos sibi fideles per lignum crucis tenet adiunctos. Ficus autem designat ecclesiam, quæ omnes concludit fideles in dulcedine charitatis. Sic ergo ficus dilectionis suauitatem & unitatem in multitudine granorum, uua uero patientiam significat, quoniam exprimitur in torculari, simulque gaudium de signat, dum ex se uinum præbet, lactificans cor hominis. Plura de natura uitis dicemus de sanctis tempore paschali. Hoc iam quoque uideamus, quod spineta dominum sibi uendicare conantur, uites non item. siquidem qui ueritatem sectatur in docēdo, honorem & gloriam sibi nō

Ecc. 4.0
Psalm. 130

uendicat, quod in libris Iudicum designatur, quādo ligna uitem eligere uolebant regem, sed reluctabatur uiris: & spinetum adsumpto regno lignorum, igni combussit illa. Arque hoc nimirum est, quod in sacris literis ecclesia uinea dicitur, dicente domino: **Plantavi te uineam meam electam.** Vere enim uinea illa est dei Sabaoth, dominus Israel. Vicissim uinum hæreticorum amarum est & acidum, ut ait Moyses: **Uua eorum uua fellis, & botrus amarissimus: fel draconum uinum eorum, & uenenu in sanabile.** Vere uirus istud est insanabile, quoniam capitales hæretici ægre conuertuntur ad ueritatem. **Atqui & Paulus inquit: Hæreticum post unam atque alteram admonitionem deuota, sciens quia subuersus est. Oremus dominum deum, ut per gratiam suam dignetur nos custodire ab omni doctrina malâ hæreticorum & pseudo-prophetarum &c. Amen.**

Judi. 9.

Jeremi. 2

Isaie. 5.

Deute. 32.

Citi. 3

HOMILIA TERTIA ET
ultima.

In intellectu nostri imbecillitatem adiuuare firmatēq; uolens dominus, multas nobis proposuit parabolas & similitudines rerum terrestrium: & hic quoq; præmonens nos cauere & attendere ab hæreticis debere, similitudinem arboris adhibuit: quam sicut è fructibus, ita ex operibus cognoscimus hæreticos. **Omnis enim arbor bona fructus bonos facit, neq; potest ferre malos. Et anima doctoris boni ex se opera producit bona, honesta & deo beneplacita.** Vnde propheta quoque iam olim prædixit: **Benedictus uir qui confidit in domino, & erit dominus fiducia eius: & erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, qd ad humorem mittit radices suas, & nō timebit cum uenerit æstus, Et erit folium eius uiride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum.** Hæc omnia de eo intelligenda sunt, qui flumina & torrentem habet gratiæ dei, eius radices, hoc est, cogitationes uegetæ sunt: folia, id est, uerba bona, uir idia permanent, neq; desinet ille etiam in ariditate persequutionis fructus bonos facere. **ed respiciēs Da**

Gregor. 7.

Jeremi. 17.

CG iij

Psalm. 1

uid, dixit: Erit tanquam lignum quod plantatum est secundum decursus aquarum, & fructum suum dabit in tempore. Sic Paulus etiam fructus spiritus uocat charitatem, gaudium, pacem, patientiam &c. uere enim illi fructus bonae arboris sunt, quos arbor mala ferre non potest, dum mala manet, & non conuersa, efficitur bona.

Eph. 2

¶ Veruntamen etiam ex sententia Augustini magna in hac similitudine dissimilitudo & diuersitas est. nam quae arbor bona aut mala est, ex natura habet & essentiali proprietate: quod autem anima hominis bona est uel mala, ex electione fit & arbitrii libertate, quamuis nos quoque ex natura mali nascimur omnes filii irae. Deus autem qui diues est in miserationibus, arbores nos bonas facit, ut fructus ferre possimus optimos, adiuuante gratia sua. quod

Philip. 4

in se sentiens Paulus, in hac uerba prorupit: Omnia possum in eo qui me confortat. Neque ab simile est quod in alio loco Christus ait: Homo bonus de bono thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala. perge hic.

Matth. 23

2. ¶ Et ut quisque sibi prospiciat rectius in uitandis hereticis, porro iam supplicium & poenam inducit dominus, & ait: Omnis arbor quae non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Arbor mala, malus inquam propheta tunc exciditur, quando sententia excommunicationis absconditur ab ecclesia, uel per mortem praecipitatur in gehennam ignis. Atque haec ipsa uerba Christi iam ante usurpauerat Iohannes Baptista: unde exemplum nobis datur, ne uere praedicator aliquis alterius uti uerbis, quando hic Christus non erubuit etiam Iohannis dicta repetere.

Matth. 3

¶ Sed tu hic geminam damnatorum poenam considera: alteram, quia exciditur arbor: alteram, quod in ignem praecipitatur. Atque hoc est quod doctores dicunt duplicem esse poenam, damni, quoniam damnum magnum est, priuari obtutu diuinae maiestatis & consortio sanctorum omnium. Poena altera est sensibilis ignis & supplicii infernalis. atque sic inquit Chrysostomus: Si quis diligenter expendat, duplex hoc inuenit esse supplicium. quoniam enim in gehenna uritur, & celorum regnum prorsus amittit, quae certe poenae maior est, quam cruciatus ille flammae. Noui quia plurimi pertimescant

Chrysost.

gehennam, ego tamen illius gloriæ amissionem multo
 amarius, quam ipsius gehennæ, dico esse supplicium. Et
 quamuis hoc uerbis uel exprimere uel probare non pos-
 sum, sciuir tamen hoc Paulus, qui & ideo summam iudi-
 cavit esse miseriam atq; infelicitatem excidere ex gratia
 dei. & si quis infernos sexcentos statuat aut plures, nihil
 est id omne, si conferatur ad amissionem gloriæ felicita-
 tis æternæ, ubi audire cogatur illud: Nescio uos. Plura ad
 huc habet Chrysostomus, quæ tu si uoles, extende. Atq;
 hoc est, quod ibi dominus ait: Exciderit & in ignem mit-
 tetur. cumq; principio nos admonuerat tantum attende-
 re à pseudo prophetis, eorum quoq; nunc supplicium ad-
 iunxit & poenam, quoniam excidentur à communione si-
 delium, & in ignem mittentur. Illamq; excisionem com-
 modissime ad hæreticos referimus, quos etiam præcisos
 nuncupamus, & eodem quoq; modo loquitur Paulus, cū
 opat abscondi, qui Galatas perturbant. Indigne quidem
 & molestissime serūt hæretici quicquam sibi dici de igne,
 & tamen in scripturis legunt non obedire uolentem sa-
 cerdotis imperio, lapidibus obrui debere, atq; interim ipi
 puluillis insidere cupiunt, non igne cremari.

Matth. 25
 Hæretico-
 rū poena.

Gala. 4

Leuit. 4
 Deut. 17

3. ¶ Cum ergo iam dominus uitare præcepit hæreti-
 cos, illosq; ex operibus monuit esse cognoscendos, sequi-
 tur: Non omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit
 in regnum cælorum. Sic pseudoprophetas superius co-
 gnoscere nos docuit, qui falsa docent, scripturasq; falso
 interpretantur & lacerant: ita iam eos quoq; qui recta q-
 dem docent, sed ea tamen non exprimunt operibus, in
 cælum non peruenturos confirmat, quo docere nos uo-
 luit, inquit Augustinus, ne ad fructus pertinere putarem⁹
 dicere, sed facere uoluntatem patris. Ut maxime igitur
 clamet Lutherus cum omnibus suis, Verbum domini ma-
 net in æternum, nihil tamen agat, nisi uerbum opere com-
 pleant, sicut & ipse Christus sæpe fecit, & multis locis te-
 statur in hoc se descendisse de cælo, ut impleret uolunta-
 tem patris sui. Atq; ideo intrare oportet in regnum cælo-
 rum per obseruationem iustitiæ, ut legum quæ sunt re-
 gni illius. Et hæc etiam sententia Hieronymi est, qui sic
 ait, Sicut supra dixerat eos qui haberent uestem uitæ bo-

Docentes
 non audi-
 entes.

Augustin.

Joha. 5. 6.

Hierony.

GG v

na, non recipiendos propter dogmatum nequitiam, ita nunc e contrario asserit ne his quidem accommodandis, qui cum pollcant integritate fidei, turpiter uiuunt, & doctrinae integritatem malis operibus destruunt. Vtrunque enim seruis dei necessarium est, ut & opus sermone, & sermo operibus comprobetur.

¶ Hic autem obiectiones aliquot mouentur, & primum
1. Corin. 12 quidem ex eo, quod inquit Paulus: Nemo potest dicere
Dicere. dominus Iesus, nisi in spiritu sancto. hunc autem quisquis
 habet, regnum utriusque intrat caelorum. ad hoc respondet Au-
 gustinus, Apostolum proprie posuisse uerbum, dicit, ut si-
 gnificet uoluntatem atque intellectum dicentis: dominus
 uero generaliter posuit uerbum, ut uideatur dicere, qui
 nec intelligit, neque uult quod dicit. Et eiusdem penes sententiae
Hierony. est Hieronymus, qui dicit morem esse scripturarum,
 dicta pro factis accipere, sicut ibidem Paulus rejicit illos,
 qui scientiam dei iactant sine operibus. illi enim audiente
Luce. 23 dominum sibi dicentem: Recedite a me operari iniquita-
 tis, quia nescio nos. Sunt qui hic expendunt non temere
 Christum geminatum dixisse. Domine domine: quoniam
 quisquis regnum uult intrare caelorum, ter dicere debet:
 Domine, domine, domine, in corde, ore & opere. Sunt
 enim quidam, qui deum tantum colant & uenerentur ore
 & non animo, de quibus dominus ait per prophetam: Po-
Isaie 29 pulus iste appropinquat ore suo, & labiis suis glorificat
 me, cor autem eius longe est a me. Idem apud **Matthae. 23**
Matt. 23 quoque dominus adfirmat, & designantur illi per ficum, qui
Marci. 11 folia quidem habuit, sed fructum nullum. Sunt tam quoque
 qui ore clamant, & magno boatu ingeminant, Domine,
 domine, non autem operibus, cuiusmodi sunt mali Chri-
Tit. 1 stiani isti, de quibus Paulus ait: Confitentur se nosse deum,
 sed factis negant. Sunt etiam qui ore & opere confitentur
 illum, & non animo: atque isti hypocritae sunt, dicentes:
 nihil esse quod colimus deum. Et quid utilitatis sit nobis
 quod mandata eius seruauimus? Omnes enim non intrabunt
 in regnum caelorum.

¶ Ad extremum iam patet hinc, quantus sit error neo-
 christianorum, qui sola ista nuda fide sperant se saluari, ci-
 tra omne operis boni adminiculum, cum sint haec aperta

uerba Christi: Non omnis qui dicit mihi, Domine domine, intrabit in regnum caelorum. At quoniam sic dicunt ad Christum: non Iudaei uerique, non Turcae, non Tarrari, sed si tantum qui credunt in Christum, credunt inquam, & non faciunt uoluntatem patris, qui in caelis est, atque ideo non perueniunt in caelum. unde colligitur, si modo uere dixit Christus, ut dixit uerissime, quod nemo neochristianorum intrabit in caelum. siquidem nil nisi credunt, & clamant tantum, Domine, domine, in rebus operibus non exhibent, nec faciunt uoluntatem patris. unde quem alium speres exitum, nisi praeparare eos praecipites demergi ad inferos: sunt enim si ipsi, de quibus ait Dauid: Dilexerunt eum ore suo, & lingua sua mentiti sunt ei. Prope es tu orierum, & longe a renibus eorum.

Sola fides.

Psalm. 77
Jeremi. 12

¶ Sequitur etiam ex illis, quo pacto scriptura intelligenda sit, quae aliquid secundum literam habet de fide aut inuocatione: quoniam in huiusmodi locis non sunt opera segreganda, neque excludenda, ut cum ait propheta, Omnis qui inuocauerit nomen domini, saluus erit. Et ubi Paulus dicit, Corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem. Inuocatio haec non solo ore fieri debet, sed ex affectu cordis, confessione oris, & protestatione operis, Sicut etiam cum inquit propheta, iustus ex fide uiuit, non intelligenda ibi est fides nuda, mortua, informis & charitatis operibus destituta, sed illa quae uirtutibus undique cincta, efficaciter operatur per charitatem, ut ait Paulus. Vos itaque charissimi, illa domini uerba attendite bene, & arrectis auribus mentis uestrae expendite. Obseruare etiam pseudopphetas istiusmodi, qui ueniunt ad uos in uestri mentis osium. Obseruare inquam haereticos, qui multa de euangelio dicunt, de Paulo plurima: neque tamen operibus quicquam representant uel exhibent, nihil nisi ore paululum confitentem Christianismum, neque operari sunt uel in minimo. Vos modo istiusmodi impostores, imo seductores, neque audite, neque sequimini, nec credite quicquam, sed ut ingredi possitis cum omnibus electis regnum caelorum, facite uoluntatem patris caelestis, atque hic gratiam, in futura autem uita gloriam consequemini sempiternam.

Joel. 2

Roma. 10

Roma. 10
Habac. 2

Roma. 10
Bala. 5.

A M E N.